

SKULPTŪROS - PAMINKLO KUNIGAİKŠČIUI KRISTUPUI RADVILAI PERKŪNUI PRIE BIRŽŲ REFORMATŲ BAŽNYČIOS ESANČIAME SKLYPE

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Paminklo vizualinė idėja – pavaizduoti LDK didiką, žaibiškais puolimais pasižymėjusį karvedį, didįjį etmoną kunigaikštį Kristupą Radvilą Perkūną, kurio dėka Biržams buvo suteiktos Magdeburgo teisės ir jo iniciatyva pastatyta Biržų pilis.

Skulptūra susideda iš pjedestalo (postamento) ir figūros. Paminklą numatyta statyti taip, kad jo fasadinė dalis būtų nukreipta į Biržų pilies pusę, o Kristupo Radvilos Perkūno galva ir kairė ranka pasuktos į miesto pusę. Rankoje laikomas svarbus dokumentas – Biržų miesto Magdeburgo teisės. Miesto įkūrėjas išdidžiai rodo gyventojams, kad nuo šiol jų gyvenamoje vietoje pasikeitė statusas. Dešinėje rankoje – Didžiojo etmono buožė. Šia skulptūra, visų pirma, siekiama pavaizduoti Biržų miesto įkūrėją, o tik po to karvedį, todėl Kristupas Radvila Perkūnas vaizduojamas su abiejų tautų respublikos didikams būdingu drabužiu – žiponu. Pečius dengia platus apsiaustas, kuris dinamiškai pabrėžia figūros judesius. Kristupas Radvila Perkūnas buvo puikus karvedys ir dešinėje rankoje laikoma buožė nusako jo statusą karyboje. Tačiau paprastam žiūrovui, ji gali nieko ir nesakyti, todėl Didžiojo etmono viršutinė figūros dalį puošia šarvai. Toks kompozicinis sprendimas leidžia suprasti kiekvienam žiūrovui apie kunigaikščio karingą statusą. Kairė ranka, kurioje laikomas dokumentas, šiek tiek pridengta, o dešinė – visiškai atvira. Tai suteikia skulptūrai vizualaus įdomumo ir medžiagiškos dinamikos. Šarvai glotnūs ir griežtų formų, o rūbai su klostėmis – dinamiški ir plastiški. Renkant medžiagą šiai temai, buvo atidžiai studijuojami per amžius išlikę kunigaikščio ir jo amžininkų atvaizdai, bei autentiškiausia laikoma Kristupo Radvilos Perkūno graviūra, kuria ir buvo remtasi vaizduojant aksesuarus. Šarvų analogu buvo pasirinkti išlikę jo tėvo Radvilos Rudojo šarvai (šiuo metu eksponuojami Vienos muziejuje). Dėl aprangos derinio buvo konsultuotasi su istorike Raimonda Raugauskiene, kuri kartu su vyru Radvilų temą gvildena jau dešimtmetį. Lipdant veido bruožus, taip pat labiausiai remtasi ta autentiškiausia graviūra, tuo pačiu bandant pabrėžti jo ugingą ir griežtą charakterį. Vėliau, lipdant didesniame mastelyje (1:5) visa figūrą, stovėseną, aksesuarai ir charakterio bruožai bus tobulinami, kad maksimaliai atlieptų temą.

Paminklo apatinė dalis (pjedestalas) yra kūgio formos į viršų siaurėjantis. Pjedestalas stovi ant bazinio akmens. Abiejų elementų medžiaga – granitas. Pjedestalo aukštis 175cm. Keturiuose pjedestalo kampuose vaizduojamos patrankos primena kolonas – architektūriškai ir idėjiškai paveikios detalės. Žiūrint iš viršaus (drono matymo kampas) primena bastioninį pylimą. Patrankos ne tik atspindi kunigaikščio karinius žygius, bet ir akcentuoja, kad Radvilos turėjo didžiausią pabūklų arsenalą LDK, o jis dažniausiai būdavo lemiamas svoris mūšiuose. Patrankos bus iškaltos iš granito, šiek tiek rusvesnio atspalvio (aliuzija į bronzą). Priekinėje pjedestalo dalyje yra užrašas: KUNIGAİKŠTIS KRISTUPAS RADVILA PERKŪNAS 1547-1603. Raidės iškilios, klasikinės, su serifais, lietos iš bronzos. Dviejų dydžių šriftas: 4cm ir 5cm aukščio. Po užrašu yra bronzinis reljefinis herbas 35/28cm. Toks herbas yra vaizduojamas ant jo sarkofago Kėdainiuose. Herbo jungtiniame skyde yra keturios figūros: Radvilų trys ragai, motinos Kotrynos Ivinskienės valtis, senelės Golsickaitės (iš motinos pusės) bokštai ir senelės Kolankaitės (iš tėvo pusės) avinas. Pjedestalo šonuose, akmenyje bus iškalti įrašai su datomis, bylojantys apie kunigaikščio pareigybes ir karines pergales.

Jeigu būtų galimybė rasti papildomų lėšų, prasminga būtų sukurti reljefą su bataline scena nugarinėje pjedestalo pusėje. Nugarinė paminklo dalis yra svarbus matymo taškas, nes į jį ateina trečiasis takas nuo ežero pusės, nors apšvietimo požiūriu yra ir mažiau dėkinga šiaurinė pusė.

Postamento viršuje yra vaizduojamas granitinis tašytas akmenis luitas - pakylėjimas, ant kurio stovi Radvila. Šis luitas yra aliuzija į statybų procesą, kaip natūralioje gamtoje žmogus, turėdamas viziją, pastato gynybinius ir dvasinius namus, gyvenvietei suteikia miesto statusą...

Einant nuo miestelio link skulptūros, figūra matoma trimis ketvirčiais, taip pat trys ketvirčiai atsiveria einant taku nuo vaikų žaidimų aikštelės. Frontalus vaizdas yra nuo stovėjimo aikštelės kampo (Biržų pilies kryptis) ir toje pusėje esamų suoliukų. Natūralus apšvietimas šioje konfigūracijoje yra tinkamiausias: rytinė saulė apšvies kairią veido pusę, dieną fasadinę, o vakare dešiniąją veido pusę.

Paminklui parinkta vieta – salelė prie reformatų bažnyčios esančiame sklype, adresu: J. Bielinio g. 1 B. (Biržai). Salelė yra asimetrinis trikampis, dėl to aplink paminklą būtina suformuoti grindinį, kad būtų patogus priėjimas, apėjimas ir atrodytų reprezentatyviai.

Atsižvelgiant į aplinką, numatytas skulptūros aukštis su pjedestalu - 425 cm. Figūros aukštis – 250 cm. Projektuojant skulptūros architektūrinę aplinką, numatoma apvali 800 cm diametro bazalto trinkelų nuogrinda, su nežymių nuolydžiu į šonus aplink pjedestalą (apie 6%). Tokiu būdu paminklas vizualiai paaukštės ir jam bus sukurta erdvė atliepanti aikštės principus. Tam reikės į salelę supilti papildomai žemių. Fasadinėje pusėje nuo tako iki apvalios nuogrindos bus suformuotas papildomas takas iš bazalto trinkelų, kad žiūrovas galėtų prieiti prie paminklo arčiau.

Paminklas bus sukurtas iš patvarių ir gamtos poveikiui atsparių, ilgaamžių medžiagų (bronzos, akmuo).

Pagarbiai
Skulptorius Marius Norkus